

Andrew Lang

Nejznámější světové pohádky

Splendidum družstvo

NEJZNÁMĚJŠÍ SVĚTOVÉ POHÁDKY

ANDREW LANG

Splendidum družstvo • Vražné, Hynčice

NEJZNAMĚJŠÍ SVĚTOVÉ POHÁDKY

Copyright © Andrew Lang, 1889

Cover © Splendidum družstvo, 2023

Czech Edition © Splendidum družstvo

Vražné, Hynčice, 2024

První el. vydání

ISBN 978-80-7681-300-7 (EPUB)

ISBN 978-80-7681-301-4 (MOBI)

ISBN 978-80-7681-302-1 (PDF)

Z anglického originálu *The Blue Fairy Book by Andrew Lang*, přeložila Tereza Novotná.

Obsah

ŠÍPKOVÁ RŮŽENKA A KRÁLOVNA LIDOŽROUTKA
BRONZOVÝ PRSTEN
PRINC HYACINT S DLOUHÝM NOSEM
ZAKLETÝ PRINC A CHUDÁ DÍVKA
ŽLUTÝ TRPASLÍK
ČERVENÁ KARKULKA
POPELKA A SKLENĚNÝ STŘEVÍČEK
ALADIN A KOUZELNÁ LAMPA
MLADÍK, KTERÝ CHCE ZJISTIT, CO JE TO STRACH
KRÁSKA A ZVÍŘE
KRÁSNÁ SLUŽEBNÁ
RAMPAJZLÍK

ŠÍPKOVÁ RŮŽENKA A KRÁLOVNA LIDOŽROUTKA

Kdysi žili král a královna, kterým bylo tak líto, že nemají děti; že to nešlo slovy vyjádřit. Přijížděli lékaři a kouzelníci z celého světa; zkoušeli všechno možné, ale vše bylo marné.

Nakonec se však královně narodila dcera. Konal se velmi pěkný křest; a princezna měla za kmotřičky všechny víly, které v celém království našli (našli jich sedm), aby jí každá z nich mohla dát

nějaký dar, jak bylo tehdy u víl zvykem. Princezna tak měla všechny dokonalosti, jaké si lze představit.

Po skončení obřadů křtin se celá společnost vrátila do královského paláce, kde byla pro víly připravena velká hostina. Před každou z nich bylo položeno nádherné pouzdro z masivního zlata, v níž byla lžíce, nůž a vidlička, vše z ryzího zlata, posázené diamanty a rubíny. Když však všichni zasedli ke stolu, spatřili, jak do síně vchází velmi stará víla, kterou nepozvali, protože už je to více než padesát let, co vyšla z jedné věže, a věřilo se, že je buď mrtvá, nebo začarovaná.

Král jí objednal přikrývku, ale nemohl jí dát pouzdro ze zlata jako ostatním, protože jich měli jen sedm pro sedm víl. Stará víla se domnívala, že ji přehlíží, a zamumlala mezi zuby nějakou výhrůžku. Jedna z mladých víl, které seděly vedle ní, zaslechla, jak reptá; a usoudila, že by mohla dát malé princezně nějaký špatný dárek, a jakmile vstaly od stolu, odešla, a schovala se za závěsy, aby mohla promluvit jako poslední a napravit, jak jen to bude možné, zlo, které snad stará víla zamýšlela.

Mezitím začaly všechny víly dávat princezně své dary. Nejmladší ji darovala, aby byla nejkrásnějším člověkem na světě; další, aby měla důvtip anděla; třetí, že bude mít úspěch ve všem, co udělá; čtvrtá, aby dokonale dobře tančila; pátá, aby zpívala jako slavík; a šestá, aby skvěle hrála na všechny druhy nástrojů.

Když přišla řada na starou vílu, která se třásla záští než věkem, řekla, že princezna by si neměla nechat propíchnout ruku vřetenem, jinak zemře. Tento strašlivý dar rozechvěl celou společnost a všichni se rozplakali. V tu chvíli vyšla zpoza závěsů mladá víla a nahlas pronesla tato slova: “Ujišťuji vás, králi a královno, že vaše dcera na

toto neštěstí nezemře. Je pravda, že nemám sílu zcela odčinit to, co stará víla způsobila. Princezna si sice probodne ruku vřetenem, ale místo smrti pouze upadne do hlubokého spánku, který bude trvat sto let a po jehož uplynutí přijde královský syn a probudí ji.”

Král, aby se vyhnul neštěstí, které mu stará víla předpověděla, nechal okamžitě vydat prohlášení, podle něhož bylo každému pod trestem smrti zakázáno předení s vřetenem nebo mít ve svém domě byt jen jediné vřetenem. Asi po patnácti nebo šestnácti letech, kdy král a královna odjeli do jednoho ze svých zámků, kde se bavili. Mladá princezna jednoho dne běhala po paláci sem a tam; když stoupala z jedné komnaty do druhé a přišla do malé místnosti na vrcholu věže, kde jakási stařena o samotě předla s vřetenem. Tato dobrá žena nikdy neslyšela o králově prohlášení proti vřetenům.

“Co tam děláš, dobrá ženo?” zeptala se princezna.

“Předu, mé krásné dítě,” řekla stařenka, která nevěděla, kdo je.

“Aha!” řekla princezna, “to je moc hezké, jak to děláš? Dej mi to, ať si vyzkouším, jestli to budu taky umět jako ty.”

Sotva vzala do ruky vřetenem, ať už byla velmi zbrklá, či nešikovná, nebo to bylo prokletím víly, píchla se s ním do ruky a padla do mdlob.

Dobrá stařena, která nevěděla, co má v této věci dělat, volala o pomoc. Lidé se sbíhali ze všech stran v hojném počtu; polévají princeznu vodou, rozvazovali jí šněrovačku, bili ji po dlaních a potírali jí spánky vodou, ale nic ji nepřivedlo k sobě.

Král, který se v tom hluku objevil, si vzpomněl na předpověď víly, a protože pochopil, že se nedá moc dělat, nechal princeznu odnést do nejkrásnější komnaty ve svém paláci a položit ji na postel vyšívanou zlatem a stříbrem.

Člověk by ji považoval za andělíčka, byla tak krásná, neboť její mdloby jí ani trochu neubraly na kráse; tváře měla karafiátové a rty korálové; oči měla sice zavřené, ale bylo slyšet, jak tiše dýchá, což všechny kolem ní přesvědčilo, že není mrtvá. Král přikázal, aby ji nerušili, a nechali ji klidně spát, dokud nepřijde hodina jejího probuzení.

Dobrá sedmá víla byla v království Matakin, vzdáleném dvanáct tisíc mil, když se princezně tato nehoda přihodila, ale okamžitě ji o ní informoval malý trpaslík, který měl sedmimílové boty, tedy boty, s nimiž dokázal jedním krokem ujít sedm mil. Víla okamžitě odjela a asi za hodinu přijela v ohnivém voze taženém draky.

Král ji přišel osobně přivítat, ale protože byla velmi prozíravá, myslela si, že až se princezna probudí, nebude vědět, co si počít, když bude v tomto starém paláci úplně sama. Proto se hůlkou dotkla všeho v paláci (kromě krále a královny) – guvernantek, komorných, pánů, důstojníků, správců, kuchařů, kuchtíků, sochorů, stráží, včelařů, pážat, lokajů; dotkla se také všech koní, kteří byli ve stájích, velkých psů na vnějším dvoře a také pejska, princeznina oblíbeného palácového psíka, který ležel vedle ní na posteli.

Jakmile se jich dotkla, okamžitě všichni usnuli, aby se neprobudili dříve než jejich paní a byli připraveni na ni čekat, až je bude potřebovat. Celé království se pohroužilo do spánku. To všechno se stalo během chvilky.

Král a královna políbili své drahé dítě, aniž by ho vzbudili, vyšli z paláce a vydali prohlášení, aby se k němu nikdo neodvážil přiblížit.

To však nebylo nutné, neboť za čtvrt hodiny vyrostlo kolem parku takové množství stromů, velkých i malých, keřů a ostružin, které se proplétaly jeden v druhém, že jimi nemohl projít ani člověk, ani zvíře, takže nebylo vidět nic než samotný vrcholek věží paláce. Nikdo nepochyboval, že víla zde předvedla neobyčejnou ukázkou svého umění, aby se princezna, dokud spí, nemusela bát žádných zvědavců.

Když uplynulo sto let a syn tehdy vládnoucího krále, který pocházel z jiného rodu než spící princezna, se vydal na lov na onu stranu země a svých sloužících se zeptal: “Co to bylo za věže, které jsem viděl uprostřed velkého hustého lesa?”

Sloužící se na sebe ustrašeně podívali a pak ti nejodvážnější řekli: “To jsou věže starého zříceného hradu, kde straší duchové.”

Obecný názor byl následující: Že tam žije zlobr a že tam nosí všechny malé děti, které chytil, aby je mohl ve volném čase sežrat, aniž by ho mohl kdokoli sledovat, protože sám má jen moc projít lesem.

Princ se zarazil a nevěděl, čemu má věřit, když k němu jeden velmi dobrý venkovan promluvil takto: “Vaše královská výsosti je to už asi padesát let, co jsem slyšel od svého otce, který slyšel mého dědečka vyprávět, že na tomto hradě byla tehdy princezna, nejkrásnější, jakou kdy kdo viděl; že tam musí spát sto let a probudit ji má králův syn, pro něhož je určena.”

Mladý princ byl při těch slovech celý v ráži. Rozhodl se skoncovat se svým nudným životem a vydat se hledat krásnou princeznu, do které se velmi zamiloval, aniž by ji viděl.

Sotvaže postoupil k lesu, všechny velké stromy, keře a ostružiny samy od sebe ustoupily, aby ho nechaly projít; došel až k hradu,

který spatřil na konci velké aleje, do níž vstoupil; a co ho trochu překvapilo, bylo, že neviděl, že by ho někdo z jeho lidí následoval, protože stromy se opět zavřely, jakmile jimi prošel. Nepřestal však pokračovat v cestě; mladý a zamilovaný princ nebyl žádný zbabělec.

Vstoupil do prostorného vnějšího dvora, kde vše, co viděl, mohlo i toho nejneohroženějšího člověka zmrazit hrůzou. Všude panovalo strašlivé ticho, všude se objevoval obraz smrti a nebylo vidět nic než natažená těla lidí a zvířat, která vypadala jako mrtvá. On však podle rubínových tváří velmi dobře poznal, že pouze spí, a u některých spáčů v jejich pohárech ještě zůstalo několik kapek vína, což jasně ukazovalo, že se svými čišemi usnuli.

Pak přešel nádvoří dlážděné mramorem, vystoupal po schodech a vešel do strážní komnaty, kde stály stráže ve svých řadách s mušketami na ramenou a chrápaly, jak jen mohly. Potom prošel několika pokoji plnými pánů a dam, všichni spali, někteří stáli, jiní seděli. Nakonec přišel do komnaty celé pozlacené zlatem, kde spatřil na posteli, jejíž závěsy byly rozhrnuté, tu nejkrásnější bytost, jakou kdy viděl – princeznu, které bylo podle všeho šestnáct let a jejíž zářivá a svým způsobem oslnivá krása měla v sobě něco božského. S rozechvěním a obdivem k ní přistoupil a padl před ní na kolena.

A nyní, když kouzlo skončilo, se princezna probudila a pohlédla na něj očima něžnějšíma, než by se mohlo komu zdát: “Jsi to ty, můj princí?” zeptala se ho. “Dlouho jsi čekal, než se probudím?”

Princ, okouzlený těmito slovy a ještě více způsobem, jakým byla pronesena, nevěděl, jak projevit svou radost a vděčnost; ujistil ji, že ji miluje víc než sebe; nakonec více plakali než mluvili – málo výmluvnosti, hodně lásky. On byl v rozpacích víc než ona, a

nemusíme se tomu divit; měla čas přemýšlet, co mu říct; je totiž velmi pravděpodobné (i když se o tom historie nezmiňuje), dobrá víla princezně během tak dlouhého spánku dopřála velmi příjemné sny. Zkrátka, mluvili spolu čtyři hodiny, a přesto neřekli ani polovinu toho, co měli na srdci.

Mezitím se probudil celý palác; každý přemýšlel o svých konkrétních záležitostech, a protože všichni nebyli zamilovaní, měli pocit, že umřou hlady. Nejvyšší ctihodná paní, která byla stejně ostře nastavená jako ostatní lidé, začala být velmi netrpělivá a nahlas princezně oznámila, že večeře je už podávána. Princ pomohl princezně vstát; byla oblečená, a to velmi skvostně, ale jeho královská výsost si dala záležet na tom, aby jí neřekl, že je oblečená jako jeho prababička a přes vysoký límec jí sotva viděl do obličeje.

Vešli do velkého sálu se zrcadly, kde povečeřeli, obsluhovali je princeznini důstojníci. Muzikanti hráli staré melodie, ale velmi pěkné, i když už je to více než sto let, co hráli; po večeři, aniž by ztráceli čas, je pan kněz oddal v zámecké kapli a hlavní dvorní dáma zatáhla závěsy na jejich královské posteli.

Spali jen velmi krátce a princ ji příštího rána opustil, aby se vrátil do města, kde se o něj jeho otec už bál. Princ mu navykládal: že se ztratil v lese, když byl na lovu, a že ulehl v chalupě uhlíře, který mu dal sýr a hnědý chléb a vyvedl ho z lesa.

Král, jeho otec, který byl dobrý člověk, mu uvěřil, ale matku nemohl přesvědčit, že je to pravda; a protože viděla, že chodí skoro každý den na lov a že má pro to vždycky připravenou nějakou výmluvu, ačkoli proležel tři nebo čtyři noci, začala mít podezření, že je ženatý. Což byla pravda, neboť žil s princeznou celé dva roky a měl s ní dvě děti, z nichž nejstarší, dcera, se jmenovala Jitřenka a

mladší syn se jmenoval Day, a byl mnohem hezčí a krásnější než jeho sestra.

Královna se často vyptávala svého syna, jakým způsobem tráví svůj volný čas a že by ji měl říct konečně pravdu. On se jí však nikdy neodvážil svěřit své tajemství; bál se jí, ačkoli ji miloval, neboť pocházela z rodu zlobrů a král by si ji nikdy nevzal, kdyby nebylo jejího obrovského bohatství; dokonce se po dvoře šuškal, že má zlobří sklony, a kdykoli viděla procházet malé děti, musela se hodně ovládat, aby se na ně nevrhla. A tak jí princ nikdy neřekl ani slovo o své rodině.

Když však král zemřel, což se stalo asi za dva roky, a on se měl stát vládcem, s velkou obřadností přivedl do paláce svou ženu. Do hlavního města vjeli velkolepě, ona jela na koni a její dvě děti ve zlatém kočáru.

Brzy poté se král vydal do války s císařem Contalabuttem, svým sousedem. Vládu nad královstvím přenechal královně, své matce, a svěřil do její péče svou ženu a děti. Byl nucen pokračovat ve své výpravě celé léto, a jakmile odjel, poslala královna matka svou snachu do venkovského sídla mezi lesy, aby mohla snáze ukojit svou strašnou touhu.

Několik dní nato se tam vydala sama a řekla svému hlavnímu kuchaři: "Mám chuť sníst zítra k večeři svou vnučku, malou Jitřenku."

"Ach, madam!" zvolal vyděšený kuchař.

"Já si to přeji," odpověděla královna (a mluvila tónem lidožroutky, která má velkou chuť na čerstvé maso), "a sním ji s tou omáčkou, kterou mám tak ráda."

Ubožák, který dobře věděl, že si s lidožrouty nesmí zahrávat, vzal svůj velký nůž a vydal se do komnaty malé Jitřenky. Byly jí tehdy čtyři roky a přišla k němu poskakujíc a smějíc se, chytila ho kolem krku a požádala ho o trochu cukroví. Na to začal plakat, velký nůž mu vypadl z ruky a on šel na dvorek, zabil malé jehně a upravil ho s tak dobrou omáčkou, že ho jeho paní ujistila, že v životě nic tak dobrého nejedla. Současně vzal malou Jitřenku a odnesl ji své ženě, aby ji ukryla v příbytku, který měl dole na dvoře.

Asi po osmi dnech řekla zlá královna kuchařovi: “Chci na večeři svého vnuka.”

Neodpověděl ani slovo, protože byl rozhodnutý ji podvést stejně jako předtím. Vydal se za malým Dayem a uviděl ho s malým mečem v ruce, s nímž šermoval s velkou opicí, přičemž dítěti byly tehdy pouhé tři roky. Vzal ho do náruče a odnesl ke své ženě, aby ho ukryla ve své komnatě spolu s jeho sestrou, a místo něho uvařil mladé kůzle, velmi křehké, a lidožroutka se jen oblizovala, jak ji chutnalo.

Až dosud bylo všechno skvělé, ale jednoho večera řekla tato zlá královna svému hlavnímu kuchaři: “Dnes chci na oběd, choť svého syna se stejnou omáčkou, jakou jsem měla s jejími dětmi.”

Teď si ubohý kuchař zoufal, protože netušil, jak ji má oklamat. Mladé královně bylo dvacet let, nepočítaje sto let, co spala, a jak najít na dvoře jí podobné zvíře, to mu vrtalo hlavou.

Tehdy si vzal předsevzetí, že aby zachránil mladý život, podřízne zlé královně hrdlo; a šel do její komnaty s úmyslem to hned udělat. Jenomže byl tak rozčilený, že vešel do komnaty mladé královny. Když zjistil svůj omyl, řekl mladé královně pravdu o rozkazech, které dostal od královny-matky.

“Udělej to,” (řekla a natáhla krk). “Vykonej své rozkazy a já odejdu z tohoto světa a konečně uvidím své děti, své ubohé děti, které jsem tak moc a tak něžně milovala.”

Myslela si totiž, že jsou mrtvé od chvíle, kdy je bez jejího vědomí odvedli.

“Ne, ne, paní,” (zvolal ubohý kuchař celý v slzách), “vy nezemřete, a přesto své děti ještě uvidíte, ale to musíte jít se mnou domů do mého příbytku, kde jsem je ukryl, a já královnu ještě jednou oklamu tím, že jí místo vás dám mladé sele.”

Na to ji ihned odvedl do své komnaty, kde ji zanechal, aby objala své děti a plakala spolu s nimi, a odešel, aby upekl mladé sele, které donesl královně k večeři. Sežrala ho se stejnou chutí, jako by to byla mladá královna. Nesmírně ji těšila její krutost a vymyslela si historku, aby králi po jeho návratu vyprávěla, jak šílení vlci sežrali jeho ženu a její dvě děti.

Jednou večer, když se podle svého zvyku potulovala po dvorech a nádvořích paláce, aby zjistila, zda neucítí čerstvé maso, uslyšela v přízemní místnosti malého Daye plakat, protože se ho maminka chystala potrestat, protože zlobil, a zároveň zaslechla malou Jitřenku, jak prosí za svého bratra o odpuštění.

Lidožroutka brzy poznala hlas mladé královny a jejích dětí, a protože se strašně rozzuřila, že byla takto oklamána, přikázala příštího rána za svítání (s nejstrašnějším hlasem, který všechny rozechvěl), aby přinesli doprostřed velkého dvora velkou káď, kterou nechala naplnit ropuchami, zmijemi a jinými jedovatými hady, aby do ní hodili mladou královnu a její děti, a také kuchaře s jeho ženou a služebnou; všichni tam byli přivedeni se svázanýma rukama.

Byli tedy vyvedeni a kati se je právě chystali hodit do kádě, když král (který nebyl tak brzy očekáván) vjel na koni do dvora a s největším údivem se zeptal, co má znamenat to strašlivé divadlo.

Nikdo se mu to neodvážil říci, když tu se lidožroutka, celá rozzuřená, že ji její úmysl nevyšel se sama vrhla do kádě hlavou napřed a byla okamžitě zabita těmi ošklivými tvory. Králi to nemohlo nebýt velmi líto, neboť to byla jeho matka, ale brzy se utěšil svou krásnou ženou a krásnými dětmi.

BRONZOVÝ PRSTEN

Kdysi dávno žil v jedné zemi král, jehož palác obklopovala rozlehlá zahrada. A přestože zahradníků bylo mnoho a půda byla dobrá, tato zahrada nepřinášela ani květiny, ani ovoce, dokonce ani trávu nebo stinné stromy.

Král si z toho zoufal, když mu jeden moudrý stařec řekl: “Vaši zahradníci nerozumějí svému oboru, ale co můžete čekat od lidí, jejichž otcové byli ševci a tesaři? Jak by se měli naučit obdělávat vaši zahradu?”

“Máš naprostou pravdu,” zvolal král.

“Proto,” pokračoval stařec, “byste měl poslat pro zahradníka, jehož otec a děd byli zahradníkové před ním, a velmi brzy bude vaše zahrada plná zelené trávy a veselých květů a vy se budete těšit z jejích lahodných plodů.”

Král tedy vyslal posly do všech měst, vesnic a vesniček na svém panství, aby hledali schopného zahradníka, jehož předkové byli také zahradníkové, a po čtyřiceti dnech se jeden našel.

“Pojď s námi a staň se zahradníkem krále,” řekli mu.

“Jak by mohl jít ke králi,” řekl zahradník, “takový chudák jako já?”

“Na tom nezáleží,” odpověděli mu. “Tady jsou nové šaty pro tebe a tvou rodinu.”

“Ale já dlužím peníze několika lidem.”

“My tvé dluhy zaplatíme,” řekli.

Zahradník se tedy nechal přemluvit, odešel s posly a vzal s sebou i svou ženu a syna. Král byl potěšen, že našel skutečného zahradníka, a svěřil mu péči o svou zahradu. Ten se hned chopil práce a královská zahrada zanedlouho se rozzářila květy a ovocem, a na konci roku už zahrada vypadala opravdu královsky a král svého nového služebníka zasypal dary.

Zahradník, jak jste již slyšeli, měl syna, který byl velmi pohledný mladík s velmi příjemnými způsoby, a každý den nosil králi nejlepší plody zahrady a jeho dceři všechny nejkrásnější květiny. Tato princezna byla obdivuhodně krásná a bylo jí právě osmnáct let a král si začínal myslet, že je načase, aby se vdala.

“Mé milé dítě,” řekl, “jsi ve věku, kdy se můžeš vdát, a proto uvažuji o tom, že tě provdám za syna svého ministerského předsedy.

“Otče,” odpověděla princezna, “nikdy si nevezmu syna ministra.”

“Proč ne?” zeptal se překvapeně král.

“Protože miluji syna zahradníka,” odpověděla prostě princezna.

Když to král uslyšel, nejprve se velmi rozzlobil, pak se rozplakal, povzdechl si a nakonec prohlásil, že takový manžel není hoden jeho dcery, ale mladá princezna se nedala odvrátit od svého rozhodnutí vzít si zahradníkova syna.

Král se pak poradil se svými ministry. “Tohle musíte udělat,” řekli mu. “Abyste se zbavil zahradníka, musíte poslat oba nápadníky do velmi vzdálené země a ten, který se vrátí první, se ožení s vaší dcerou.”

Král se touto radou řídil a ministrův syn dostal nádherného koně a měšec plný zlaťáků, zatímco zahradníkův syn měl jen starého chromého koně a měšec plný měděných peněz a všichni si mysleli, že se z cesty nikdy nevrátí.

Den před odjezdem potkala princezna svého milého a řekla mu: “Buď statečný a stále pamatuj, že tě velmi miluji. Vezmi si tento měšec plný drahokamů a z lásky ke mně je využij, jak nejlépe dovedeš, a pak se rychle vrať a vyžádej si mou ruku.”

Oba nápadníci společně opustili město, ale ministrův syn odjel cvalem na svém dobrém koni a velmi brzy se ztratil z dohledu za nejvzdálenějšími kopci. Několik dní cestoval dál a zanedlouho dorazil k prameni, u něhož na kameni seděla stará žena celá v hadrech.

“Dobrý den, mladý poutníku,” řekla.

Ale ministrův syn neodpověděl.